



AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” BUDAPESTEN,
IX. ker., Öllői-ut 25. sz. (Köztelék.)

Az „Országos Halászati Egyesület” tagjai ingyen kapják.

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Báthory-utca 7. sz.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

A délvidék tógazdaságai.

Közli: Ivančić József mérnök.

(Befejezés.)

Telelők és barátságilipetek.

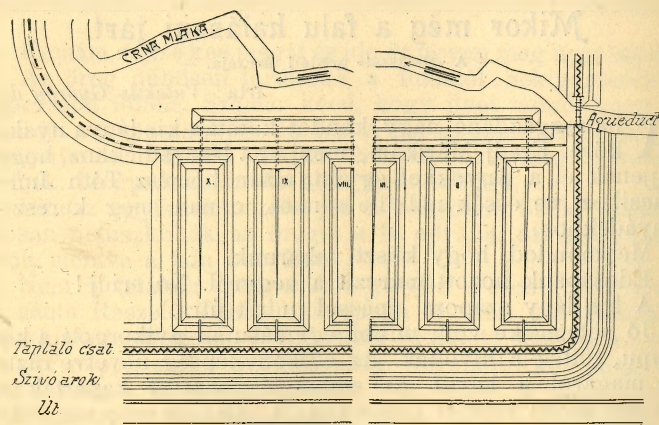
Befejezésül még a telelőkről kívánok szólni, azért is, mivel azok közvetlenül nem pénztermők, s e miatt sok tógazda mostoha gyermek módjára bánik velük. Nagyon sokan aféle szükséges rossznak nézik s ezen balhit jegyében építik és kezelik őket, mindaddig, míg az ebből eredő károk eme felfogás helytelenségéről meg nem győzi őket. Mert hát a telelők ugyanazt a szerepet játsszák a haltenyésztés terén, mint a bortermelésnél a pincze. A minthogy senki se hagyja jó borát rossz pinczében tönkre menni, a jó telelő is nélkülözhetlen az életképes tenyészanyag eltartásához.

Egy nagyobb tógazdaság tervezésénél elsőrendű szempont a telelők helyének megállapítása. Azt csakis a helyszíni viszonyok alapos ismerete mellett lehet eldönteni, s könnyen tévedhet az, a ki tisztán a térkép alapján, még ha az a domborzati viszonyokat is feltünteti, jár el. Miután a telelők állandó ellenőrzést igényelnek, lehetőleg a lakóház, vagy a halászlak tőszomszédságában igyekezzünk őket elhelyezni. Ha ilyen lakóház pedig nem volna, úgy azon legyünk, hogy a duzzasztó-zsilip, az építendő ház és a telelők minél közelebb essenek egymáshoz. Miután pedig a jó telelőnek leglényegesebb kelléke, hogy az tökéletesen szárazzá legyen tehető, ezért rendszerint a terep legmagasabban fekvő helye felel meg leginkább e kívánalmaknak. (Természetesen a vízduzzasztás szabta határon belül.) Eme szempontokat érvényesítve rendszerint kötvé vagyunk a telelők mélységét illetőleg. Nálunk délen, középvértékben legalább 1'50 m. legyen a telelőkben a víz, azaz a befolyásnál 1'3 m., a kifolyás helyén, a barátságilipnél, 1'80 m. mélységű. Tehát a fenék 0'5 m. eséssel bírjon. A barátságilipet célszerű, még azontúl 10—20 cm.-rel mélyebben fektetni. Igaz, hogy nagy vízjárások idején könnyen ellepheti telelőinket a víz, ez azonban mit se tesz akkor, ha utána újból tökéletesen kiszikkadhat. Ezért adunk a fenéknek nagyobb

esést, hogy sem stagnáló víz ne maradjon bent a telelőkben, sem pedig a vizet kísérő elpusztult szervezetnek rothadásra hajló és fertőzőképes terméke.

A telelők eliszaposodását leginkább részüinek omlása okozza. Ez pedig nemcsak a föld minőségétől, hanem a részük hajlásától is függ. Készítésüknél tehát az oldalfalakat minél meredekebben kell építenünk.

Nézetem szerint 1:1'5 arányú, vagyis az ú. n. másfeles részű elegendő; ennél meredekebb még jó minőségű földben se legyen. Költségkimélység okából czél-



7. ábra. A telelők elrendezése.

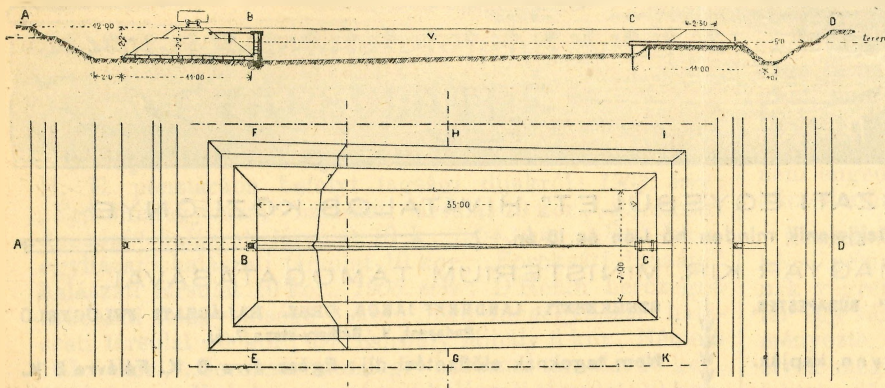
szerű a telelőket oly helyen építeni, a hol részben ásní, részben pedig feltölteni kell a földet. Ilyen esetben a feltöltés részüje ne essék egy síkba az ásott részszel, hanem a kettő közé 0'75—1'00 méter széles padkát iktassunk. A töltött föld ugyanis sohasem éri el a termett föld szilárdságát, minélfogva azok legkönnyebben omlanak. Az omlás folytán a telelők beiszapolódnak, vagyis a tógazda minden tavasszal költséges tisztogatásnak néz eléje. Míg ha gondja van a padkákra, úgy a leomló földet nagyobbbrészt ezek föltartják és így okvetlenül csekélyebb munkával érünk czélt. Előnyük továbbá az is, mint már jeleztem, hogy rajtuk járva

könnyebben végezhetjük a hálózást, arról nem is szólva, hogy ha ezt a rézsükről kellene tennünk, magunk fokoznánk azokromlását. Esetünkben a padkák elrendezését a mellékelt rajzokból lehet látni.

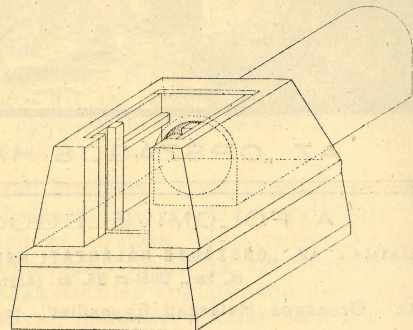
A teelő alakját illetőleg mértékadó, 1. a folytonos vízfelfrissülés lehetősége, 2. a kezelhetőség könnyűsége, t. i. hogy ne legyen túlnagy. Elsősorban gondoskodnunk kell tehát arról, hogy a víz ne csak átfolyjon a teelőn, hanem minden részében mentől tel-

Ha helyszüke miatt ezen méreteket nem alkalmazhatják, a jelzett 1:4 arány mellett inkább több kisebb teelőt csinálunk. Általában minden 100 kat. hold tóra cca 1000 m² teelő területet kell számítanunk. Egy kisebb körülbelül 100 kat. holdas teljes üzemű tógazdaság céljaira legalább 4 drb (a 250 m²) teelő kell, és pedig 2 a háromnyarasok részére, 1—1 az egy- és kétnyaras ivadék részére.

Nagyobb tógazdaságokban, tehát a mikor 300 vagy



8. ábra. Alaprajz és hosszanti metszet.



9. ábra. Fából és betoneból való barátságos fej.

jesebben fel is ujuljon. Vízműtani szempontból leegyszerűbben úgy érhetnők ezt el, ha a teelő csúcsban kezdődnek és csúcsosan végződnek; azaz közelítőleg elyptikus formával bírnak. Am de ez ellen gyakorlati okok szólnak. Nevezetesen helypazarlással jár, nehezen ásható ki stb. Ezért megmaradunk a téglalalagnál, melyet lehetőleg nyújtottra csinálunk, annyira, hogy a hossza vagy 4-szerese legyen a szélességnek. E mellett a fenék hossza ne legyen több 35—50 méternél, vagyis esetünkben annak szélessége 9—10 m. közt mozoghat.

ennél is több holdnyi vízterületről van szó, a teelők aránylag kisebbek lehetnek. Ilyenkor minden 100 kat. holdra elég 700 m² teelő terület.

Két éves üzem az itt mondottak érdemén nem sokat változtat már csak azért sem, mert a haszonnak évek multán várható csökkenése miatt az ilyen üzem amúgy is hároméves alakul, amiért a teelőket már eleve ennek megfelelően rendezzük be.

Fával bélelt teelők, eltekintve hogy drágák, a halak egészségére tekintettel sem ajánlatosak. Föntar-

Mikor még a falu halászni járt.

— A «Halászat» eredeti tárczája. —

Irta: *Vutskits György dr.*

A halászgazdáné nagy kendőt kötött a kis lánya nyaka köré. Eredj Márikám, menj el a Horváthékhoz, hogy jöjjenek el a lányokkal együtt, aztán bemész Tóth Imre bácsihoz, ne essék nélküle semmi, onnan meg keresztanyádkéhoz.

Megmondod, hogy küszt vakarunk.

Édesapánk hozott murzit a hegyről. Nó eridj!

A kis lány szapora lépéssel indult útra.

Jó sötétecske volt, mikor egymásután nyikorgott a kis kapu, jöttek a hívottak. Az asszonynépség nevetve rázta le magáról a havat, az emberek paraszt kapartak a kemenczéből kialudt pipájukba. A halászné szép sorjában leültette a lóczára az asztal körül; az asztalfőre a pensionált vén halászt, Tóth Imre bácsit. Aztán végig kínálta mindnyáját pálinkával — melegedőnek.

Van-e sok hal komámasszony?

De van ám s a kosárból az asztalra zúdított egy rakás küszt.

A petróleumlámpa gyenge fényében is csak úgy csillogott, szivárványszínben az ezüst pikkely, némelyike, a nyomorútnak, vergődött még. Az asszonynépség nyomba utána kapott, de a halászgazda leintette.

Várjanak, előbb hoz az asszony valamit. Jött is a halászné nagy tállal a kezében, benne jóféle pörözös kukoricza-prósza. Neki is láttak nyomba mindnyájan, közben előkerült a pintes — onnan a sarokból. Mikoron jóllaktak, rátették a maradék prószát a kemenczére, hogy meleg maradjon. Tóth Imre bácsi maga mellé tette a

földre a pintes üveget. Én inkább ezt simogatom, öreg, reszketős a kezem, nem való már ilyen aprólékos dologra.

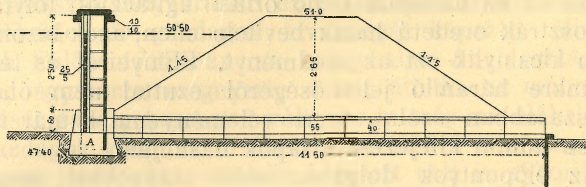
A lányok, asszonyok versenyeztek, kinek a tályában gyűl össze több fényes pikkely. Az öreg Imre bácsi biztatta. Úgy-úgy, csak vakarjátok, hogy mentől több fényes gyöngy kerüljön a szerecsen dámák nyakába, azzal csapják be a mieink őket, azok meg aranyat, ezüstöt adnak érte, a bolondok. Mit ki nem találnak az emberek. Az én koromban disznónak, macskának adtuk ezt a hitvány halat. Szegényedik a világ, hogy ezt a kopozott halat is pénzen veszik már.

Mikor én surgyán gyermek voltam, annyi volt a hal, hogy csak úgy bizsergett a Zalában is, mikor áradt a Balaton és menekült ide a hal. Tiltotta szörnyen az uraság, de biz mondom én, halat járt lopni az egész falu. Legjobb példával a bíró járt elül, a kisbíróval meg az esküdtekkal, mert csak nekiök volt kerítő hálójuk, a többinek csak emelőháló. szigony, horog.

A kovács volt a legdühösebb halász, mert az még nappal is kimerészkedett a füzesbe, ha nagyon megkivánta a halászlét.

Micsoda gyönyörűség volt látni, hogy mikor besötétedett, pislákolta a holdvilág, csak gyün ám a sok szomszéd, egyesével, párosával, szóltanul baktatnak a füzes felé. Ott állott egy vén korhadt fűz — a könyökes fűzfa. Előbb odajárult mindenki, egymásután szedték ki az odvából a szers-ámot — hálót, szigonyt, miegymást. Aztán kiki leült a partra, olyik bele is gázolt a vízbe és megmerítette a hálót. Egy jó darabon vagy húszon is kuporodtak, csak lehetett hallani egy-egy káromkodást, mikor elszalajtottak egy-egy kövér pontyot.

tási költségeik és a nélkülözhetlen dezinfekció szintén tetemes pénzt emészt. Nem ajánlhatók a falazott falu telelők sem, s legfeljebb csak igen nagy belyszüke

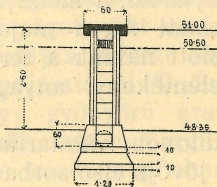


10. ábra. Fából és betonból való barátságzilip hosszanti metszete.

esetén indokolt, akkor is a fenék okvetlenül agyagos legyen. Végül a halak védelme érdekében felette czél-szerű a telelőket mintegy másfél méter magas drótsövénnyel keríteni, s ezt 30—40 cm. mélyen a földbe is beereszteni.

Befejezésül még az általam először alkalmazott igen tartós és olcsó barátságzilipet óhajtom ismertetni.

Ezen félig fából félig betonból való barátságzilip nem annyira alakjánál mint inkább anyagjánál fogva érde-



11. ábra. Nézet előlről.

kes. Mindnyájan tudjuk, mennyi bajt és mennyi gondot okoz egy rosszul fektetett barátságzilip, s hogy néha még a tó termését is kockára teszi. Különösen az veszedelmes, ha a zsilipnek a töltésbe temetett vízszintes részében van a baj. Ezért a rosszul záró vagy korhadásnak kitett fa-cső helyett egymásba illeszthető

kész méteres darabokból álló betoncsövet alkalmazunk. Külön alapozni ezeket nem kell, mert az esetlegesen előálló süppedések folytán legfeljebb annyira deformálódnak,

hogy a vízszintes cső tengelye meghajlik. Az egyes csődarabok, miután nincsenek összeforrva, könnyen alkalmazkodnak az új helyzethez, s habár meg is hajlik a cső, nem lesz hasznavehetlenné, s a mi fő, nem szíváro, s így a víz azt ki sem moshatja. Szóval az ilyen betoncső örökös.

Mint az a rajzból látható (l. 10. és 11. ábrákat), a barátságzilip függélyes része, vagyis a zsilip feje fából van, és közismert alakjánál fogva külön leírni szükségtelen. Csupán a horizontális betoncsőnek a fából való zsilipfejével való kapcsolását kell ismertetni. Erre egy átmeneti jellegű betontömb szolgál, melynek ideális alakját a mellékelt távlati rajz mutatja (l. 9. ábrát). Persze ennek nem kell valami nagyon formásnak lennie, hanem az építésnél a már lefektetett betoncső végébe odaállítjuk a fafejet és a kellő mély és elég széles gödröt egyszerűen kitömködjük betonnal úgy, hogy tulajdonképpen a fafej alsó része beépül a betontestbe. Kívül és belül aztán czemthabarcscsal kenjük ki, mivel aztán kész is a barátságzilip. Oly egyszerű, hogy még a nem-kömvés parasztember is megtudja csinálni. A zsilip fafejét felesleges külön megtámasztani, mert a betontömb mint alap teljes mértékben biztosítja állékonyosságát. Ilyen szerkezettel egy és mindenkorra elejét vesszük a töltés bolygatásának, a mi pedig a fából való barátságzilipek használata mellett napirenden van. Elesik továbbá a korhadásnak leginkább álävetetőfa alkalmazásának szüksége is. Ha az elkorhadt fej kiváltandó, akkor egyszerűen vésővel kifeszítjük az „A” betonrészt, mi által a farészek kiszedhetők. Ezt újjal pótolva és megújítva az A betontestet is, aránylag kevés munka árán új zsilipünk van ismét.

Az ilyen fabetonos barátságzilipek költségei a következők:

Telelőknél 25 cm. átmérőjű csövek elégségesek lévén, szükséges:

A kovácshoz szoktam én szegődni, kutyaszerecséje volt neki, csak amúgy szedegette ki a halat, én meg bedugdostam egy zsákba őket. Mikor már elég volt, bekötöttük a zsák száját madzaggal, mert csak egy párat vittünk haza — levertünk egy vastag ágat a vízpartjára, rákötöttük a madzagot a karóra, a zsákot be a vízbe. A szerszámok meg visszavándoroltak a fűzfába. Másnap a kovács két lánya megkereste a zsákot, a jó nagy pároló kendőre csalánt szedtek, rája a halakat, tetejébe megint csalánt, bugyorra kötötték, feltették a fejükre és igyekeztek hazafelé. Hát amint mennek, látják ám az uraságot lóháton. Nó lányok, mit visztek?

A nagyobbik, a bátorabb mondta — kezét csókolom, méltóságos gróf úr, csalánt viszünk a pulykának. Az uraság csak bólintott és ment tovább.

Aznap a kovácsék vagy 15 forintot kaptak a szomszéd falubeli kocsmárostól, pedig a lopott halnak kicsiny volt az ára.

Hanem azért sokszor megrezegedtek bennünket, el-elcsiptek közülünk egyet-egyet. Aztán az vagy fizetett vagy ült egy-két napig. Még most is nevetek, ha visszagon-dolok rá, micsoda riadalom, kavarodás támadt, mikor az egyik nagy lassan súgta: „gyűnnek az angyalok” — a csendőrök — tyú az egyik jobban ugrált, kapkodott, mint a másik. Ucczú neki, annyifelé futottak, a hányan voltak. Az öreg biró futás közben, egyre óbégatta: azt a ragyogóját, ha engem elfognak, oda lesz a falu becsülete. Tisztára oda lesz! Meg a hálónk, a múlt héten köttettük a balatoni halászokkal. Csak az esküdteknek volna annyi esze, hogy hamarosan elkapkodják.

Hát, a mint lohog, meggörnyedve a mi öreg birónk, megszólal az egyik ízfűfa ága közül az egyik esküdt.

Komám, rejtse kee magát és ide, itt ugyan meg nem látják.

Az öreg dühösen fordította a futástól nekivörösödött ábrázatát fölfelé. Szamar keed, hogy ilyet mond, hogy a esudába kapaszkodjak én fel. A fán gubbaszkodó esküdt lenyújtotta a kezét. Nó én húzom, alul meg hárman tolják. Megpróbálták, de nem ment sehogy.

Hát az egyiknek eszébe jut a könyökös fűzfa. Hamarosan betuszkolták az öregot a fa odvába, ott aztán meg volt mentve a falu becsülete.

Nem is találtak mást a Zala partján a csendőrök, mint a sánta Reszelő Tónit, aki éppen a biró kerítőhálóját iparkodott eltüntetni. Futni, nem futhatott, üsse a kő azt a pár napot, amire bedunklizzák, legalább kiérdemli a biró, meg a többiek tiszteletét. Oda érnek a csendőrök. Ráíval az egyik, mit csinál ott?

Reszelő szív egyet a fogán. Halászok! Kié ez az emelőháló? Az enyém! Hát az a horgos bot? Az is. Tán ez a három szigony is a keedé? Hát az is az enyém.

A teremtését kee is nagy aparátussal dolgozik. Reszelő nagyot szippantott a kialudt pipáján. — Hát csak lasacsakán.

Az egyik csendőr a kardjával össszabdalta a hálót, összetörte a horgos botot, a szigonyokat a vállra vették. Nó öreg — előre!

Látja ám a fárul az esküdt, hogy már az országu-ton jó messze, kísérik a sántát, leszól a fáról, elment a veszedelem.

Öt percz sem telt bele, a tisztos gyülekezet ismét ott ült a víz partján. Az öreg biró csak dünnögött, megvan a háló!

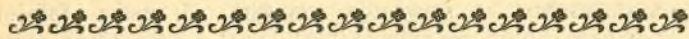
Még is becsületes ember az a Reszelő, pedig amúgy nagy gazember.

10 méter betoncső, à 3 K	30 korona.
Puhafából készült zsilipfej átlag	15 „
1/4 m ³ beton (1:10 keveréssel)	10 „
Földmunka és beépítés költsége	30 „
Összesen	85 korona.

Egy nagyobb tőzsilipnél:

10 méter ^{50/50} nyílású betoncső, à 6 K.	60 korona.
Puhafa fej, átlag	30 „
1/2 m ³ beton (1:10 keveréssel)	20 „
Földmunka és beépítés költsége	30 „
Összesen	140 korona.

Tekintve ezen zsilip biztonságát és egyéb előnyeit, azt hiszem olcsóbb bárminemű más elrendezésnél. Kiváltképpen oly tavaknál ajánlható, a melyek a vízkieresztés helyén 2-50-nél nem mélyebbek. Ott, hol 8—8 m. mélységgel állunk szemben, okvetlenül vagy betonból, vagy még jobb, ha vasbetonból építjük zsilipjeinket.



Vámtarifa és vámszerződés a halászatért.

A „Budapesti Közlöny“ hivatalos ujság f. évi 42. számában két rendeletet tesz közzé, mely kihirdeti, hogy az *autonom vámtarifa* és a *Németországgal kötött kereskedelmi szerződés* 1906. márczius hó 1-én életbe lép.

Halászaiknak, még inkább pedig a haltenyésztőknek most már számolni kell az új helyzettel; igyekezni kell mindazt a mit a vámtarifa és a kereskedelmi szerződés nyújt, lehetőleg javukra fordítani, okosan kiszámítva, hogy a változott viszonyok milyen kedvezést nyújtanak.

A vámtarifából világosan kiderül az a szándék, hogy termelésünk érdekében a hazait a külföldi áruval szemben védelmezni igyekeztek. Tették ezt azzal, hogy a

Hanem a kovács az megjárta. De nem is csoda, mert az még nappal is kimerészkedett.

Hát egyszer is ott fogdosta a kövér pontyokat, még a bőrkötényét is levetette. Látja ám a csendőröket, hamar neki a futásnak. De hát ott maradt a bőrkötény. Mentek vele a kovácsműhelybe. Itthon-e a májszter? A kovácsgyerek azt mondta, hogy ip' most ment el, benyitnak a kovácsék házába, átkutattak mindent. Az asszony útbaigazította. Tán az uraság szőlőjébe ment ajtót vasalni.

Mentek hát oda, előfogták a vinczellért. Volt-e itt kovács. Biz én egy hete már nem láttam.

Nem? hát az az új vasalás az ajtón. Az öreg vinczellér csak csodálkozott, az ám ni-ni! nem is láttam.

Hát süket maga, hogy a kalapálást nem is hallotta?

De az öreg csak egyre hajtogatta: ne te, ne — lám, lám.

A csendőrök visszamentek a bíróhoz, azon meghagyással, hogy vagy fizessen a kovács 6 forintokat, vagy üljön két napot a szentgróti börtönben.

Késő este kovácsék épen vacsoráltak, koczog a kisbíró. Hozom májszter uram a lakodalmas meghívót két napra!

Lett erre sírás-rívás kovácséknál, de a májszter kiadta az ordért. Süss egy tepsi pogácsát, egy pint bort a tarisznyába, oszt ne óbégassatok

Harmadnap meg is jött a kovács, vígan füttyölve üres tarisznyával.

Biz ilyen világ volt akkor, nem ilyen kódis, hogy ilyen hitvány kukacokat vakartak napszámba. Igyunk egyet rája!



külföldi eredetű friss halakra 20 K. vámot róttak, és kieszközölték, hogy a mi halaink, köztük elsősorban a jelentékeny exportcikket képező pontyok, vámmentesen vihetők be Németországba. A kik tudják, hogy a német tógazdák és halászok minő óriási agitációt folytattak az osztrák eredetű halak bevitelére ellen, azok bizonyára nem kicsinylik ezt az eredményt. Előnyeiről és termelésünkre háramló jelentőségéről ezuttal nem óhajtok hosszasan szólni, mert véleményemnek már ismételtelen adtam kifejezést e lapok hasábjain.

Az élőpontyok dolgában elért előnyökkel szemben azonban Németország kikötötte a maga részére a tengeri halaknak szabad behozatalát. Ezek a halak tehát vámmentesen kerülhetnek hozzánk, s alig kételkedhetünk abban, hogy a németek hamarosan megtalálják a módját annak, hogy piaczaiknak az Északi és a Keleti tengerből való halakat állandóvá tegyék, úgy a mint azt Ausztriában már régebben bevezették.

Mindamellettt édesvízi halászatunk védelmét illetőleg nem a már megkötött egyezményre esik a fősúly, mint inkább az Oroszországgal és Romániával tervezett és ezután véglegesítendő szerződésekre. Innen kerülnek ugyanis hozzánk amaz édesvízi halak, melyek a hazaiaknak legveszedelmesebb versenytársai, a mennyiben ott a kedvező helyzeti viszonyoknál fogva majdnem költség nélkül termelhetők, holott nálunk a termelés tógazdaságokban üzetvén, jelentékeny anyagi áldozattal jár.

Bármily biztató legyen tehát az autonom vámtarifa, s az első vámszerződés, halászatunk jövője első sorban attól függ, hogy a vámtarifa intencióit mennyire sikerül az orosz és román egyezményekben érvényre juttatni. Szerencsére a vámdolgokban ma leginkább hangadó Németországban az orosz és román halbevétel ellenében hasonló hurokat pengetnek, mint nálunk. Az ő példájuk nyomán talán nekünk is sikerül majd oly vámtételt biztosítani, mely alkalmas a termelési költségnél mutatkozó aránytalanságot mérsékelni. Kétségkívül nehéz feladat lesz, mert hát a geográfiai szomszédságnál fogva mindkét állam azon lesz, hogy feleslegét nálunk értékesítse. Ám addig reméljük a legjobbat s lássuk mit sikerült az ujonnan életbelépett vámtarifában és a Németországgal kötött kereskedelmi szerződésben elérni.

Az autonom vámtarifa 658 tétele közül a *IX-ik Más állatok* című fejezet alatti 75. és 76. tételszámok vonatkoznak a halakra, ezeket mondva:

75. *Friss hal, édesvízi rák, szárazföldi csiga, scampi 100 kg.-ként 20 K.*

76. *Friss tengeri kagylós vagy héjas állatok (pl. osztriga, homár, tengeri pók, ollótlan rák, teknősbéka) megfőzve is, de héjukból ki nem szedve, 100 kg.-ként 60 K.*

A Németbirodalommal 1905. január 25-én kötött s Ő Felsége által ratifikált kereskedelmi szerződés A mellékletében foglalt kimutatás, a német általános tarifára vonatkozó tételeit idézve, a 115. tételszám alatt ezt mondja:

Tavi ponty élő vámmentes.

„*Jegyzet:* Az élő taviponty vámmentesen bocsáttatik be, ha a küldeményeknek tavakból való származása az illetékes közegek által kiállított bizonyítványok előmutatásával igazoltatik. A szerződő felek kormányai fenntartják maguknak, hogy megállapodnak arra nézve, hogy ezen bizonyítványok kiállítására mely közegek lesznek illetékesek.“

122-ből. *Édesvízi rák, élő vagy csupám megfőzve vámmentes.*

Nemo,

A szobaaquárium és lakói.

Irla: Krenedits Ferencz.

(Folytatás.)

Európában eleintén olyan volt az aranyhal, akárcsak a sólymászat fénykorában ez a jelképes ezímermadár: az előkelők és gazdagok kiváltságát képezte. Midőn Worth Fülöp 1728-ban az aranyhalat Angolországba hozta, egyszerre megnyerte a kis állatka az emberek tetszését és oly keresetté vált, hogy még az előkelők és gazdagok közül is örülhetett az, akinek e díszhalakból még jutott. Ám, bármily keresett volt is akkoriban e halacska, a Hannoverért aggódó Anglia kedvelt szövetségesének, II. Frigyesnek mégis csak küldött belőlük. Ezen ajándékhalak a nagy porosz király Potsdam melletti gyönyörű sanssouci-i kastélyának vízjátékos parkjába kerültek s ott akkoriban az egyik legnagyobb különlegességet képezték. De az ugyanezen időből való feljegyzések megemlékeznek arról is, hogy nemcsak a nagy hatalomra emelkedett porosz királynak, hanem a vele akkoriban ellenségeskedő Bourbon-udvarnak is voltak ily igen nagy feltűnést keltő aranyhalai. Ide azonban nem uralkodói érdem, sőt ellenkezőleg, gyöngeség révén XV. Lajos kedvesének Pompadour asszonynak fényűzése folytán jutottak ezen akkoriban még igen ritka és drága kis jószágok. Azt mondja egy néprege, hogy egy magyar király a messze idegen országban kivívott győzedelmes hadjáratából Budavárába hazatérve, kis lánykájának egy gyönyörű aranyhalat hozott. A kis királyleány a halacskaát a Margitszigeten berendezett medenczébe tette és mindennap elment oda, hogy megetesse. Egy éjjel azonban kiáradt a Duna és elvitte az aranyhalat, mire a kis királyleány annyira vigasztalanná vált, hogy valósággal belebetegedett. Atyja egy falut ígért jutalmul annak, ki a szőkevény aranyhalacskaát valami úton-módon kézre keríti. Ám az összes pest-budai halászok kidőltek már a halászásba, mignem végre egy öreg szabolesmegyei halász felhozott Budára egy aranyhalat, a melyik szakasztott olyan volt, mint az az eltévedt. Mire a király neki ajándékozta azt a községet, melyben a Tiszaparton eddig a halász-kunyhója állt. A falu pedig az esemény emlékére, Halász nevet kapott. Ennyit mond e figyelemreméltó néprege a Magyarországra került első aranyhalacskaáról s ezzel elárulja, hogy a dolog akkortájt lehetett, mikoriban az aranyhal Európában még annyira ritka vendég volt, hogy valóban fejedelmi ajándékot képezett. Nem lehet azonban megjegyzés nélkül hagyni a jó vásárt csináló öreg halász furfangosságát sem, a ki a halacska után buslakodó királyleánynak bizonyára holmi kis aranyos jászt (*Idus aurata*) vagy talán egy helyes pirosszemű kelét (*Scardinius erithrophthalmus*) vitt, melyről tudjuk, hogy a nép aranyhala s hogy annyira népszerű, hogy még a dal is szól róla, amint zengi, hogy: „Én vagyok a halászlegény, — Én járok a víz tetején; — Én fogom az aranyhalat, — A tihanyi hegyek alatt. —” és hogy „De szeretnék aranyhallá válni — A Dunából a Tiszába járni, — Rátalálnék rózsám hálójára, — Beszélhetnék vele utóljára.”

Csak a tizenkilencedik század derekán kezdett oly lendületet venni az aranyhaltenyésztés, hogy a szegényebb emberek is szerezhettek belőlük; de minél jobban terjedt az aranyhal, annál jobban növekedett azok száma is, kik kedvtőltségből aquáriumaikban tartották s ezért csakhamar oly nagy keresettségnak örvendett, hogy fontos kereskedelmi, sőt még nemzetgazdasági czikké is vált. A legutóbbi időkig Németországban Wagner Christiánnak Oldenburgban volt a legnagyobb

aranyhal tenyésztési telepe, hol állandóan 50—90 tóban tenyésztettek aranyhalakat s évente 300.000-nél többet hoztak forgalomba; ezen oldenburgi tenyésztésről a Természettudományi Közöny egyik 1877. évi számában megemlékezőm, írja, hogy „Wagner Keresztély a maga haltenyésztő intézetében, Oldenburgban csak aranyhalakat tenyészt 90 különböző nagyságú tóban. Naponkint átlag 1000 drb aranyhalat küld szét, havonkénti kiadása pedig 4000 márka. Hogy mennyi a bevétele, nem mondja, de hogy a 17 kezelő munkással, egy könyvelővel s egy igazgatóval nem hiába dolgozik, bátran feltehető.” Úgy tenyésztik, mint a pontyot, csak-hogy több és kisebb tavat, valamint gondosabb felügyeletet igényel, de ügyes bánásmód mellett háromszor, sőt négyszer is ivik. Már Brehm is megjegyzi (1872-ben), hogy szerencsés tenyésztésük többet jövedelmez, mint a pontytenyésztés. Kezdetől fogva nagyban tenyésztették és tenyésztik manapság is déli és nyugati Franciaországban, a többi közt Havreban, ahonnet még Angliába is sokat szállítanak.

Vizsgáljuk már most azon különféle fajokat, melyek úgy a kínai, mint a japáni s utóbb már európai tenyésztői ügyesség által többnyire, mint színváltozatok az aranyhal útján származnak. Már Brehm többet említ az aranyhal fajtái közül ú. m.: *Carassius auratus*, *vulgaris*, *coeruleus*, *discolor*, *grandoculis*, *pekinensis*, *capensis*, *Langsdorfii* és *Cuvieri*; *Cyprinus auratus*, *crassoides*, *abbreviatus*, *thoracatus*, *telescopus*, *quadrilobus*, *quadrilobatus*, *macrophthalmus*, *chinensis*, *mauritanicus*, *Langsdorfii* és *Maillardi*; Brehm Tierleben magyarra átültetett kiadásának Halak című kötetében Kohaut Rezső az aranyhal neveit és fajtáit szabatosabban ekként sorolja fel: *Cyprinus auratus*, L; *C. mauritanicus*, Benn.; *C. thoracatus*, C. V; *C. maillardi*, Guichenot; *C. chinensis*, Gronov.; *C. telescopus*, Lacép; *C. nukta*, Sykes.; *C. macrophthalmus*, Bl.; *C. quadrilobus*, Lacép.; *C. quadrilobatus*, Basilews.; *C. carossoides*, Richards.; *C. abbreviatus*, Richards.; *Carossius Langsdorfi*, C. V.; *C. bürgeri*, Schleg.; *C. cuvieri*, Schleg.; *C. grandoculis*, Schleg.; *C. pekinensis*, Basilews.; *C. coeruleus*, Basilews.; *C. discolor*, Basilews. A nevezetesebb fajok rövid leírása a következőkben foglalható össze: az úgynevezett „*elegant*” aranyhal, melynek alapja tiszta fehér piros gyöngyfoltokkal s betüszérű foltokkal a fején és farkán; a *Rötflosse*, halvány lazurkék alapszínű, feje, farkuszója és úszószárnya ríktó piros; a *kékes* aranyhal, háta és oldalai sötét azúrkék alapon ércfényű csillogással, alul ezüstösek, halvány rózsaszín árnyalattal; a *pompás* aranyhal, mely alulról nézve szintén ezüstös színű, oldalról azonban föl a hát felé mindegyre sötétedő aranyszegélyű pikkelyei piros és fekete színt vesznek fel; a *barnapettyes* aranyhal, hússzínű alapon sötét barnás pettyeket tüntet fel; a *rubin* aranyhal háta karminvörös, mely szín lefelé mindjobban halványodó rózsaszínbe megy át; az úgynevezett *Tümmeler*, gyönyörű kék, vöröses sárga árnyalattal, ennek azonban már testalkata is eltér a közönséges aranyhalakétól, amennyiben feje és farka félhold alakban fölfelé hajlított. Ezen színformái az aranyhalaknak, amint H. Mulart a „*Der Goldfisch und seine Zucht*” című művében írja, azonban rendszerint csak hosszabb-rövidebb idő múltán következnek be, mivel az ikrából kikelő porontyok az első évben fekete színűek s csak egyenkint fejlődnek testükön ezüstsínű pikkelyek, melyek végre belepve az állatka testét, azt ezüst, esetleg más színűvé teszik. Később ezen alapszín is változást szenved, de csak lassanként kapja meg az állat a kívánt színezetet,

rendszerint minél öregebbek, annál szebbekké válnak, s különösen az ivási időszakban a legpompásabb színezetűek. Kiváló tenyésztői ügyességgel többeknek sikerült azonban elérniök, hogy a halporontyok már 6—8 hetes korukban feltűnőbb változatokan mennek keresztül. Így pl. Pölz stájerországi haltenyésztőről említi Hanusz, hogy domesztikációval elérte, hogy az ő aranyhalai évente 3—4-szer ivnak és hamar színesednek. Az állatok színére nagy befolyást gyakorol a napfény és a víz vas- esetleg ércztartalma, egyéb összetételei, úgyszintén az etetés. Különleges tenyésztési szabály, hogy főleg a hímek alkalmasak tulajdonságaik érvényesítésére. Tenyésztési példányokul olyanokat kell választani, melyek még nem voltak szűk szobaaquariumokban, s a vérfrissítésre is kellő gondot kell fordítani. „Ezen eljárásnak — úgymond Hanusz — észszerű okát Darwin adja. Szerinte ugyanis úgy az állatoknál, mint a növényeknél az ugyanazon fajhoz tartozó, de külön ágyból származott egyéneknek keresztpáruzása erőt és termékenységet kölcsönöz az utódoknak, míg másfelől a nagyon közeli összepáruzása az erőt és termékenységet csökkenti.”

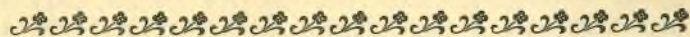
Az aranyhal számos válfaja közt sok korcs, sőt valószínűs torzalak is fordul elő. Egynémelyiküknél pl. hiányzik, esetleg kettősen fejlődött ki a hátúszó, vagy pedig hármasan alakult a farkúszó, másik csoportjuknál ismét púpos hátú, esetleg kidülledt szemű példányok fejlődnek. Kitartó tenyésztés által többé-kevésbé állandó fajták hozhatók létre. Különösen a kínaiak értenek hozzá, hogyan kell és lehet ily rendellenes fejlődésű halacsákat fejleszteni és állandósítani. Ezen korcs- és torzalakú halak egynémelyikének különösen szeme vagy úszója, sőt néha egyszerre mindkettő is oly különleges kinézetet ad viselőjének, hogy alig merjük őket az aranyhalakhoz sorolni, holott pedig oda tartoznak; ilyenek: a fátyolfarkú, teste, kurtább és szélesebb, mint az aranyhalé, farkuszonya nem ritkán másfélszer olyan hosszú, mint a milyen maga a hal s könnyed, természetes hajlással ívszerűen, mint valami fátyol borul az állat alsó része felé. A berlini „aquarium egyesület“ kiállítására kerülő ily Schleierschvanz Goldfischek közül a szakértők véleménye szerint azok a legértékesebbek, melyek feltűnően kurták, de szélestestűek, a farkuk pedig nem túlságosan keskeny és nem végződik hegyben, hanem *hibátlanul lekörözött*; ezenkívül még szépségi szabály, hogy a fark tövéről kinőtt két hosszú farkúszója ne legyen közepén összenölvé. Egy ily hal szemlélete méltán csodálatot kelt: ha a pihen, fátyolszerű farka hosszan hajlik alá, minden legkisebb mozdulatnál pedig hullámszerűen lebeg. Valóban érthető, ha a tehetős haledvelők egy-egy hibátlan fátyolfarkúért még ma is mesés összeget fizetnek. A hal értékét még inkább fokozza, ha fején fejkötőszerű ékítménye is van.

Megint egészen más faja az aranyhalnak az úgynevezett *teleskóphal*. Teste még a fátyolfarkúénál is kurtább, annyira, hogy csaknem gömbölyű kinézetet ad az állatának. Szeme pedig oly kiálló, mintha bizony nem találna helyet a fejben. Igazi szörny szemek, a szemüregből csaknem kifordulnak. A tenyésztők, hogy kifogástalan teleskóphalak kerüljenek ki kezeik alól, nemcsak arra néznek, hogy az ilyen hal szemei nagyok, hanem hogy kimagaslóak is legyenek s hogy mindkét szem egyformán alakuljon. De ezen fő kellekeken kívüli egy kifogástalan teleskóphalnál még az is megkívánatik, hogy farkúszója ha nem is olyan hosszú és finom szövetű, mint a milyen a fátyolfarkúé, de mégis leg-

alább duplának lássék. Egy ily tökéletes halért nagy árat fizet a kedvelő; pedig az értelmes vizsgálat kétségtelenül kideríti, hogy nem természetes úton, hanem esetleg sok szenvedés által fejlődött ki a szegény halnak a szeme olyanná, a milyenné válnia kellett. Hasonló értékes hal az *üstökös-farkú* is, ennek szintén, hosszú finom szövetű farkúszója van, mint a fátyolfarkúnak, de nem dupla, hanem összenőtt. Szépségversenynél az aranyhalak között legkevesebb igényt tarthatnak a díjra az égbenézők és a tojáshalak. Az *égbenézők* szemei nemcsak hogy kidüllednek a szemüregből, de sőt még a szemcsillag is annyira kicancsalít rendes fekvéséből, hogy pupillájuk teljesen az ég felé irányul és ennek következtében ezek a szegény megnyomcritott halak azt, ami mellettük, vagy alattuk történik, sohasem látják, hanem mindég csak azt, ami fölöttük van.

Annál értékesebb egy ilyen hal, minél nagyobb, gömbölyűbb s fölfelé fordultabb a szeme és minél szebb hajlású uszony nélküli pikkelytelen háta. A *tojáshal*-nál is hiányzik a hátúszó s teste pedig teljesen tojásdad. Szemei rendes fekvésűek, farkúszója dupla, még pedig vagy merev legyezőforma, vagy fátyolszerűen lecsüngő. Ha a tojáshal fehér, úgy sokkal értékesebb. Egyáltalán az aranyhal válfajai között az egészen fehér példányok (albinok) aránylag ritkábbak s ezért mindig értékesebbek, mint a más színűek. Az aranyhalnak valamennyi alakváltozatai, ú. m. a fátyolfarkú, a fejkötős fátyolfarkú, a teleskóphal, a teleskop-fátyolfarkú, az üstökös-farkú, az égbenező és a tojáshal előfordulnak a leghalványabb fehértől a legsötétebb fekete színig minden árnyalatban, sőt tarkázottan is. Ám pl. egy fekete teleskóphal többet ér, mint egy világos. E színváltozatokat megtartva, az aranyhal alakváltozatai között vannak még pikkely nélküli és pikkelyes példányok is. A kínai kifogyhatatlan mester-haltenyésztők legújabb meglepetése s produktumaként említik a *tigrishalat*, ez egy ritkító vöröses sárga és fekete sávos teleskóphal.

Persze egy haledvelő, aki szoba-aquariumában örömet leli, s nemcsak halacskaí keces mozdulatainak, kaczerködő úszójátékának örül s nemcsak vig villámszerű fürgeségeik szemléletében találja gyönyörűségét, hanem halkülönlegességek gyűjtésére is gondot fordít, annak sokszor ugyancsak ki kell n itni erszényét, mivel a modern alakfajok igen drágák. Így pl. egy elsőrendű teleskóphal és fátyolfarkú 100 márkába kerül, a teljesen hiba nélküliért pedig 200 márkát, sőt még ennél is többet fizetnek, de egy úgynevezett kifogástalan égbenezőért is megadják ezen árakat; kapni azonban már 30, 20, 10 sőt 3 márkáért is ily halkülönlegességeket, ezek azonban nem kifogástalanok. (Folytatjuk.)



A halellenségek havi mozgalma.

Julius.

(Folytatás.)

E hóban a szárnyas halfalánkok minden fájának önállókká lesznek a csimotái s részben elválnak szüleiktől, részben pedig még egy darabig azok felügyelete alatt maradnak, kivált az oly fajok, melyeknek életfentartása mesterséges tevékenységhez, furfanghoz, fogásokhoz és bizonyos gyakorlati ügyességekhez van kötve, mint például a halsasok- és kányáknak stb. A legtöbb madátfajnál azonban a veleszületett *ösztön* az a tanító-mester, mely az egyedeknek a prédaszerzés mikéntjére nézve utasítást s képességeket nyújt. A gémkamasz nem kap „órákat“ a halfogás mesterségéből, de azért

mégis tud hozzá eleve is annyit, a mennyi éppen elég arra, hogy étlen ne maradjon mellette, — de az is igaz emellett, hogy a hosszúlábú kamaszoknak a csapatos együttműködés a fő iskolája s látás révén sajátítanak az öreg halcsiszároktól olyan fogásokat, mikre különben csak a hosszú gyakorlat vezetné rá őket. Azok az apadásokon, levezető csatornák partjain, kubikgödörkön s mindenféle más csekély mélységű vizeken történő csapatos összejövetelek tehát nem egyebek, mint valóságos gémskolák, melyekben az öreg majszterek hunczut működését a fiatalság nyomban utánozva, képességeik csakhamar kellő mérvben jutnak tökéletességre s ha rekordokat nem is állítanak fel az öreg gémekkel szemben, de az bizonyos, hogy az augusztusi gém már nagyon kevés prédát szalaszt el, ha egyszer kapásra vág a hal után. Így van a többi halászó madár is a maga mesterségével: részint bele van oltva a természettől a mikéntje, részint pedig az öregektől látásból sajátít s csak ritka faj az, a melyiknél a fiatal egyedek tanításra szorúlnak. Látjuk, hogy az öreg vöcsökmama a hátára szedi a fiait s úgy úszik velök, míg elbukik ez az eleven hajó s az apró „tengerészek“ a vízbe fordulnak, kellő ijedtséggel csipogván a mama után, mely pillanat alatt ismét felmerül halacszkával szájában, az apróság nagy öröme. És azután ismét a hátára szedi apró népét s megint elbukik, ha apró hal adja fel előtte magát a vizen, mely munkája a gyakori ismétlés s főleg a mindannyiszor kifogott halacska révén a fiatalokban is érdeket kelteve, ösztönüket feltámasztja s aztán maguk is megpróbálják a tetszetős mesterséget, s ha sikerült nekik az első halacska megkaparítani, abban a pillanatban föllángol bennök a kiolthatatlan szenvedély, s azután játszva érik el a hivatásukkal együttjáró képességek tökélyének legmagasabb fokát. Ekként van a *búvárkacsáknál* és *jegesbúvároknál* is. A *karakatonák*-nál is a szülők példája gyakorol különben döntő befolyást a fiókmadarak ösztönbeli sajátosságainak kifejlésére, mert eleinte ezek a madarak roppant gyarlóknak, bárgyúknak mutatkoznak a létfenntartás küzdelmeiben; azonban ösztönük roppant gyors fejlődésen megy keresztül, mint sólymoknál s ezzel együtt képességeik fokozatosan alakulnak ki a tökélyesség fokáig. Csak az első elcsipett hal — s a többi aztán magától jön! Uznak, mint kilőtt torpedó, mint a cikázó villám, a víz alatt. Nincs az a ragadozó hal, mely illanó prédája üzésében nagyobb gyorsaságot, erélyt s ügyességet kifejteni képes volna, mint a próbálgatások első hetében már a fiatal *karakatonák*; de az is igaz, hogy különös képességekkel látta el őket a vízi életre a természet melyek közül egyik legfontosabb a *vízalatt való tökéletes látás*, mely képesíti őket prédájuknak még távolabb való szemmel tartására is a víz alatt. A *búvárkacsák* már nem bírnak ily mérvben a szemhasználat képességeivel, ellenben a *jegesbúvároknak* szintén vízalatti használatra is alkotott szemök van, az ily szem pedig boneztanilag is igen különbözik a közönséges madárszemtől, épp úgy, mint perspektíva dögében az igen magas röptű madarak (keselyűk, sasok) szeme.

Azok a halászmadarak, melyek mesterségüket megkönnyítő *eszköznek* vannak birtokában (minő például a *gödény állzsákja*), inkább csak ezen eszköz helyes és minél ügyesebb használata képez a fiatalságra nézve szükségét a gyakorlati elsajátítás tekintetében. Hanem azoknál a fajoknál, melyek ősi rendeltetésükhöz képest a túlságosan eltenyészett fölös halak elpusztítása miatt *szabályos* társas együttműködésre vannak rendelve, minők a *karakatonák*, *gödények* és mások, melyek ma már a meg-

változott helyzet s körülmények miatt a hivatásos rendeltetésű lények láncolatából bízást kiejthetők: gyakorlati tanulmányaikban a szó szoros értelmében erre is ki kell terjeszkedniök s bizony sok búbólásba, szárnypacsokolásba kerül a kitanult öreg madarak részéről, amíg a gödény- és karakatona-kamaszok megtanulják a front és félkör alkotását s ennek úszásközben való szabályos betartását, mint ahogy a buszárlovak attakra rohannak — s bizony ezt az „attakot“ meglehetősen hosszú ideig kell gyakorolniok, míg a tökélyig juthatnak benne. Épp azért a frontok s félkörök többé-kevésbé szabályos voltából mindig bizton meglehet állapítani az egyedek korát, vagyis hogy vén, avagy fiatal kísérletezők halászkodnak-e a vizen.

Roppant érdekes mindezeknek a tanulmányozása nem csak az ornitológusra, de halászemberre nézve is, mert hasznos következtetéseket s okulásokat vonhat ki belőle a maga számára, mit esetleg javára is fordíthat, de tüzetes tanulmányozásai rávezetik arra is, hogy a fiatal halfalók összessége *eleinte* mily bárgyú és tudatlan, s ennél fogva csekély fáradtsággal is mily könnyű őket a halászati érdekek szempontjából elpusztítani, s ennek főleg *ebben a hónapban* van a főideje, nem pedig ha időhaladtával gondolunk a szárnyrakelt fiatal károsítók ellen való tüzetesebb akcióra, akkor talán, midőn már hunczutságokkal megrakodtan s kiképzett óvatossággal állnak velünk szemben.

Szemmel kell tartani a félreeső, háborítatlanabb helyeket, különösen a holt ágakon, nem-e járnak oda lesre egyes vén *szürke gém* példányok, *vagy kócsagok*; — különben az ily halászó helyeket a madarak visszahagyott meszelései is elárulják, s mivel a kócsag is és a gém is tartósan ragaszkodni szokott kiválasztott helyeihez, ügyesen felállított fogóvással könnyen megkeríthetők, csak vastag, azonban a fogóvas kerületének megfelelő körméretű törzset, czölöpöt kell a gémselhelyekhez leerősíteni s azokra helyezni el az ülőhengerrel ellátott csapóvasat. A bizonyos helyre tartósan járó gém ellen csak az esetben használunk löfegyvert, ha esetleg csapóvással nem boldogulunk ellene, bár az ilyet, kivált kellő földözet hiányában, belopni igen nehéz, de ha kellőleg fedezhetjük is magunkat, akkor se mindig sikerül belopásuk, amennyiben éles hallásuk folytán már távolról meghallanak minden legcsekélyebb zajt, zörejt, — aztán meg, alighanem, a szaglásukkal is megorrontják az embert s ajánlják magukat.

Ha e hóban rendszerint föllépő magas hőemelkedés folytán a vizek apadni kezdenek s az apadásokon nagy madárjárás lépne uralomra, úgy megkezdhetjük a mérgezett halakkal való manipulációt is; de horgokkal is próbálkozhatunk — azokat friss halacszkával felszerelve — a levegőből lecsapó haltolvajokra, kivált ha különösképpen a *csérművek* nagyon megszapordtak — s bár igaz, hogy a madárirtásnak ez a módja némi állatkínzással jár, de az „álhumanizmus“ elvétől eltekintve vigaszunkra szolgálhat, hogy bizonyos kényszerhelyzetből kifolyólag „a cél“ mindig „szentesíti az eszközöket“ . . .

A *szárcsák*, *vöcskök*, *vizityúk*ok fiaikkal együtt úszkálnak, s csónakon cserkészve kiadós lövéseket lehet intézni rájuk.

A holt ágakban, pisztrángos patakoknál a *jégmadár* folyvást üldözésünk tárgyát képezze.

A *gémek* esteli és reggeli húzási vonalait kitanulmányozva, hajnali és esteli lesen igen sokat elpusztíthatunk belőlük, azonképpen húzási irányukból éjjeli halászó és nappali tartózkodási helyeiket is kitudhat-

juk s e helyeken is eredményes pusztításokat tehetünk bennök. Nem árt délidőtajban a vízparti erdőket is meglátogatni néha, mert gyakran lőhetünk ily helyeken delelés végett a magas fákra letelepedett *halsasokat*, *bakcsót*, *szürke gémet*, de sőt *feketególyát* is — és különösen a mi az utóbbit illeti oly vidéken, hol elszórtan fészkelni szokott, figyelmünknek egyik legfőbb tárgyát képezze, mert ha el nem pusztítjuk a halászbirodalmunkba, esetleg betolakodó egyedeket, sok nagyhalunk bánhatja meg azt.

Apadáskor a *kabákat* (Cirkus) is szemmel kell tartani, mert ugyanis ezek a gyáva jószágok a félig-meddig kimaradt és pipáló halakkal minden gyámoltalanságuk mellett is *elbánnak*; miért is ha nagyon szemtelenkednének és sok volna belőlük, álfészkekben mérgezett tojásokat is rakhatunk ki nekik, a mit különben tavaszkor is megcselekedhetünk, ha számosan jelentkeznének. Különben ha a mérgezés akadályokban ütköznék, festett fátójjással felszerelt csapóvasakat is alkalmazhatunk megkerítésükre, természetesen szintén álfészkekbe helyezve azokat.

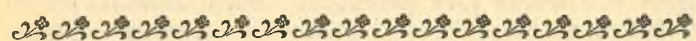
Szarkák, *varjak* az apadásokon s pisztrángos vizeknél foszforral mérgezett halacskákkal pusztítandók.

Oszlop- és törzökcspadák, riasztók s szélkereplők helyökön legyenek.

A megfogott és lőtt madarak letollazott hulláival az ágyásokat szaporítani kell; ha sok az e célra szolgáló hulla, új ágyásokat is lehet készíteni.

(Folytatjuk.)

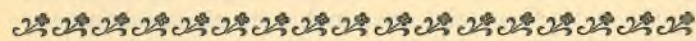
Lakatos Károly.



◦ TÁRSULATOK ◦

A „*Dévény-nagybodaki*“ dunai hal. társulat Molnár László elnökletével f. hó 19-én Pozsonyban rendkívüli közgyűlést tartott. A közgyűlés tekintettel arra, hogy f. évben a bérletek nagy részben lejárnak, alkalmas ivadéknévelő helyek s kíméleti területek kijelölését határozta el, felkérte ez irányban az Orsz. Hal. Felügyelőség közreműködését. Megállapította továbbá az évi részletes költségvetését.

A „*Pozsonyi Kisdunai*“ hal. társulat ugyanez alkalommal gróf Pálffy Béla elnöklésével közgyűlést tartott, melynek tárgysorozata hasonló volt. Mint növendéknévelő helyekül alkalmasnak mutatkozó területek különösen Illésháza, Eberhard, Nagy Józsa, Eperjes s Tallós határában jeleztek; azok beutazására, esetleges felvételére az Országos Halászati Felügyelőséget felkérték. p.—



◦ VEGYESEK ◦

Adriai halkereskedelem emelkedéséről. Bécsből írják, hogy a bécsi nemzetközi halászati kiállítás óta ott a tengeri halak fogyasztása jelentékenyen emelkedik. Főleg a tengerpartokon földolt az ország belseje felé irányított friss halküldemények számának gyors emelkedése nyújt erre nézve tanulságos adatokat. Így hivatalos vizsgálat alapján megállapították, hogy az osztrák partmenti postahivataloknál 1904. év folyamán 9637 kocsi postai küldemény adatott fel, tengeri halak, osztriga és egyéb eféle tengeri terményekből álló tartalommal, 46,062 kg. súlyban, holott 1900. év folyamán alig volt félmennyi ily

küldemény. A déli vasút éjjeli gyorsvonatai csupán Triesztből 38,944 kg. súlyú ilyen terményt továbbítanak az ország belseje felé. Különösen a hidegebb évszak beálltával élénkül meg a forgalom, úgyannyira, hogy például a múlt évi november hó folyamán 6660 kgr. tengeri halat továbbítottak. Legérdekesebb s a tengeri hal kereskedelmi jelentőségét leginkább emeli az, hogy míg a multban csak 2-3-féle tengeri halat kerestek, addig ma valamennyi jobbfajta halra kiterjed a rendelés.

Tengerszentelés. A párisi „*La Revue technique*“ írja, hogy a breton tengerparton fekvő Groin, Port-Louis és Gavres községekben ős idő óta szokásos, hogy az év egy bizonyos napján a papság tengerre száll, s tervszerű egyházi menetben megszenteli a tengert. Az ünnepségben részt vesz valamennyi tun- és szardina-halász, akik saját ladikjaikon követik a papság hajóit, hogy áhitattal tanui legyenek az érdekes és megható ünnepségnek. Felette színgazdag és festői ez a tengeri proccesszió, mert valamennyi jármű zászlódíszot ölt, úgy mint a halászok és az őket kísérő nők is pompás korhú viseletben jelennek meg. Jól tudják ezt a festők is, akik a kinálkozó alkalmat szívesen ragadják meg, hogy impressziókat gyűjtsenek. Tényleg nem akad év, a mikor a tengeri festőknek a Salonban kiállított képei között jelzett tárgygyal foglalkozókat ne találunk.

Mótoros halászladikok. Az Egyesült-Államok schottlandi konzulja jelenti, hogy működése körébe tartozó tengerpartokon szemlátomást szaporodnak a mótoros halászladikok. Előnyük a régi vitorlás hajók fölött szembeötlő, s különösen szélcsendes avagy kedvezőtlen szelű időben hasznavevők, mint azt az e végből tett nagyszabású kísérletek és tapasztalati adatok igazolják. Amennyiben ezen hasznavehetőség folytán kilátás van arra, hogy a legalább 10,000 drb. halászhajóból álló flotta lassanként egészen átalakul, a jelentés az idevágó mótorokban várható szükségletre hívja fel az érdeklődők figyelmét.

Egy adat a halak gyorsaságáról. A tengeri halak között a lapos lepényhal-féléket tekintik a leggyorsabban úszóknak. Erre nézve érdekes adatot nyújt az a bizottság jelentése, mely az angol kormány megbízásából évek óta tanulmányozza az Északi tenger halászati viszonyait. A bizottság egy 35 cm. hosszú lepényhalat kellően megjelölve 1903. december 12-én szabadjára eresztett Lizard-Grund-ban; ugyanez a hal márczius hó 28-án Lincolnshire mellett csatornában újból hálóba került. A hal tehát 106 nap alatt 225 km. utat tett meg, amit minimumnak kell tekintenünk, annál fogva, hogy ez a távolság lég irányában van mérve, míg a hal tudvaleőleg nem haladhat annyira egyenesen.

A tengeri moha halászata. Mint ismeretes, a tenger titkozatos méhéből még mindig bőven kerülnek felszínre olyan anyagok, melyek gyűjtésük avagy feldolgozásukhoz igényeltető munka révén az emberi kereslet kiapadhatlan forrásává lesznek. Mint a *Kölnische Ztg.*-nak Kielből írják, ezen anyagok száma legújában a tengeri mohával szaporodott. A mióta ugyanis a virágkereskedésekben, koszoruk és csokrokban nagyban alkalmazták ezt a növényt, a tengeri moha halászata annyira fellendült, hogy szinte bőven kárpótolja a halászokat ama veszteségért, melyet az osztriga halászat hanyatlása folytán szenvedtek. A halászáshoz tuskés dróttal körülesavart lánczokat használnak, melyet ladikból kezelnek olyformán, hogy vele a mohát felszaggatják. A felszínre kerülő mohát megtisztítják a rajta tapadó enykes iszaptól és csigáktól s aztán alaposan megmossák. Németország nyugati partvidékein a halászatnak ez az új neve annyira jól fizet, hogy egyik-másik halász néhány nap alatt több mint 100 márkát keresett általa.

Megjelent és kívánatra megküldetik

az **Ihárosi Tőgazdaság** (Ihárosberény, Somogym.) **Tenyészhal-árjegyzéke.**

Dr. LENDL ADOLF állattani praeparatóriuma — Budapest, II., Donáti-utca 7. sz.

„Patria” irod. vállalat és nyomdai részvénytársaság nyomása, Budapesten, Üllői-ut 25.